

Mihai Eminescu

Scrisoarea IV

Stă castelul singuratic, oglindindu-se în lacuri,
Iar în fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri;
Se înalță în tăcere dintre rariștea de brazi,
Dând atâta întunerec rotitorului talaz.
Prin ferestrele arcate, după geamuri, tremur numa
Lungi perdele încrețite, care scânteie ca bruma.
Luna tremură pe codri, se aprinde, se mărește,
Muchi de stâncă, vârf de arbor, ea pe ceruri zugrăvește,
Iar stejarii par o strajă de giganți ce-o înconjoară,
Răsăritul ei păzindu-l ca pe-o tainică comoară.

Numai lebedele albe, când plutesc încet din trestii,
Domnitoare peste ape, oaspeți liniștei acestei,
Cu aripele întinse se mai scutură și-o taie
Când în cercuri tremurânde, când în brazde de văpaie.
Papura se mișcă 'n freamăt de al undelor cutrier,
Iar în iarba înflorită, somnoros suspin' un grier...
E atâta vară 'n aer, e atât de dulce zvonul...

Singur numai cavalerul suspinând privea balconul
Ce 'ncărcat era de frunze, de îi spânzur prin ostrețe,
Roze roșie de Siras și liane 'n fel de fețe.
Respirarea cea de ape îl îmbată, ca și sara;
Peste farmecul naturii dulce-i picură ghitara:

“O, arată-mi-te iară 'n haină lungă de mătăasă,
Care pare încărcată de o pulbere-argintoasă,
Te-aș privi o viață 'ntreagă în cununa ta de raze,
Pe când mâna ta cea albă părul galben îl netează.
Vino! Joacă-te cu mine ... cu norocul meu ... mi-aruncă
De la sânul tău cel dulce floarea veștedă de luncă,
Ca pe coardele ghitarei răsunând încet să cadă ...
Ah! E-atât de albă noaptea, parc'ar fi căzut zăpadă.
Ori în umbra parfumată a buduarului să vin,
Să mă 'mbete acel miros de la pânzele de în ;
Cupido, un paj șăgalnic, va ascunde cu-a lui mână,
Vioriul glob al lampei, mlădioasa mea stăpână!”

Și uscat foșni mătasa pe podele, între glastre,
Între rozele de Siras și lianele albastre;
Dintre flori copila râde și se 'nclină peste gratii -
Ca un chip ușor de înger e-arătarea adoratei -
Din balcon i-aruncă-o roză și cu mâinile la gură,
Pare că îl dojenește când șoptește cu căldură;
Apoi iar dispare 'n luntru ... auzi pasuri ce coboară ...

Și ieșind pe ușă iute, ei s'au prins de subsuoară.
 Braț de braț pășesc alături ... le stă bine la olaltă,
 Ea frumoasă și el tânăr, el înalt și ea înaltă.
 Iar din umbra de la maluri se desface-acum la larg
 Luntrea cu-ale ei vintrele spânzurate de catarg
 Și încet înaintează în lovire de lopeți,
 Legănând atâta farmec și atâtea frumuseți...

Luna... luna iese 'ntreagă, se înalț' așa bălaie
 Și din țârm în țârm durează o cărare de văpaie,
 Ce pe-o repede 'nmiire de mici unde o așterne
 Ea, copila cea de aur, visul negurii eterne;
 Și cu cât lumina-i dulce tot mai mult se lămurește,
 Cu-atât valurile apei, cu-atât țârmul parcă crește.
 Codrul pare tot mai mare, parcă vine mai aproape
 Dimpreună cu al lunei disc, stăpânitor de ape.
 Iară tei cu umbra lată și cu flori până 'n pământ
 Înspre apa 'ntunecată lin se scutură de vânt;
 Peste capul blond al fetei sboară florile ș' o plouă ...
 Ea se prinde de grumazu-i cu mânuțele-amândouă
 Și pe spate-și lasă capul: „Mă uimești dacă nu mântui ...
 Ah, ce fioros de dulce de pe buza ta cuvântu-i!
 Cât de sus ridici acuma în gândirea ta pe-o roabă,
 Când durerea ta din suflet este singura-mi podoabă.
 Și cu focul blând din glasu-ți tu mă dori și mă cutremuri,
 De îmi pare o poveste de amor din alte vremuri;
 Visurile tale toate, ochiul tău atât de tristu-i,
 Cu-a lui umed' adâncime toată mintea mea o mistui...
 Dă-mi-i mie ochii negri... nu privi cu ei în laturi,
 Căci de noaptea lor cea dulce vecinic n'o să mă mai sature,
 Aș orbi privind într'înșii... O, ascultă numa 'ncoace,
 Cum la vorbă mii de valuri stau cu stelele proroace!
 Codrii negri aiurează și izvoarele-i albastre
 Povestesc ele-nde ele numai dragostele noastre
 Și luceferii ce tremur așa reci prin negre cetini,
 Tot pământul, lacul, cerul... toate, toate ni-s prietini...
 Ai putea să lepezi cărma și lopețile să lepezi,
 După propria lor voie să, ne ducă unde repezi,
 Căci oriunde numai ele ar dori ca să ne poarte,
 Pretutindeni fericire... de-i viață, de e moarte”.

.....
 Fantazie, fantazie, când suntem numai noi singuri,
 Ce ades mă porți pe lacuri și pe mare și prin crânguri!
 Unde ai văzut vrodată aste țări necunoscute?
 Când se petrecur' aceste? La o mie patru sute?
 Azi n'ai chip în toată voia în privirea-i să te pierzi,
 Cum îți vine, cum îți place pe copilă s'o desmierzi,
 După gât să-i așezi brațul, gură 'n gură, piept la piept,
 S'o întrebi numai cu ochii: Mă iubești tu? Spune drept!

Ași! abia ți-ai întins mâna, sare ivărul la ușă,
 E-un congres de rubedenii, vre un unchiu, vre o mătușă...
 Iute capul într'o parte și te uiți în jos smerit...
 Oare nu-i în lumea asta vr'un ungher pentru iubit?
 Și ca mumii egiptene stau cu toții 'n scaun țepeni,
 Tu cu mâinile 'ncleștate, mai cu degetele depeni,
 Mai sucești vre o țigară, numeri fire de musteți
 Și 'n probleme culinare te încerci a fi isteț.

Sunt sătul de-așa viață ... nu sorbind a ei pahară,
 Dar mizeria aceasta, proza asta e amară.
 Să sfințești cu mii de lacrimi un instinct atât de van
 Ce le-abate și la pasări de vreo două ori pe an?
 Nu trăiți voi, ci un altul vă inspiră - el trăiește,
 El cu gura voastră râde, el se 'ncântă, el șoptește,
 Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg,
 Vecinic este numai râul: râul este Demiurg.
 Nu simțiți c'amorul vostru e-un amor străin? Nebuni!
 Nu simțiți că 'n proaste lucruri voi vedeți numai minuni?
 Nu vedeți c'acea iubire serv' o cauză din natură?
 Că e leagăn unor viețe ce semințe sunt de ură?
 Nu vedeți că râsul vostru e în fiii voștri plâns,
 Că-i de vină cum că neamul Cain încă nu s'a stâns?
 O teatru de păpușe ... svon de vorbe omenești,
 Povestesc ca papagalii mii de glume și povești
 Fără ca să le priceapă ... După ele un actor
 Stă de vorbă cu el însuși, spune zeci de mii de ori
 Ce-a spus veacuri dup'olaltă, ce va spune veacuri încă,
 Pân' ce soarele s'o stinge în genunea cea adâncă.
 Ce? Când luna se strecoară printre nouri, prin pustii,
 Tu cu lumea ta de gânduri după ea să, te ații?
 Să aluneci pe poleiul de pe ulițele ninse,
 Să privești prin lucii geamuri la luminile aprinse
 Și s'o vezi înconjurată de un roi de pierde-vară,
 Cum zâmbește tuturora cu gândirea ei ușoară?
 S'auzi zornetul de pinteni și foșnirile de rochii,
 Pe când ei sucesc musteața, iară ele fac cu ochii?
 Când încheie cu-o privire amoroasele 'nțelegeri,
 Cu ridicula-ți simțire tu la poarta ei să degeri?
 Pătimaș și îndărătnic s'o iubești ca un copil
 Când ea-i rece și cu toane ca și luna lui april?
 Încleștând a tale brațe toată mintea să ți-o pierzi?
 De la creștet la picioare s'o admiri și s'o desmierzi
 Ca pe-o marmură de Paros sau o pânză de Corregio,
 Când ea-i rece și cochetă? Ești ridicul, înțelege-o ...
 Da... visam odinioară pe acea ce m'ar iubi,
 Când aș sta pierdut pe gânduri, peste umăr mi-ar privi,
 Aș simți-o că-i aproape și ar ști c'o înțeleg ...
 Din sărmana noastră vieța, am dura roman întreg ...

N'o mai caut... Ce să caut? E același cântec vechi,
Setea liniștei eterne care-mi sună în urechi;
Dar organele-s sfărmate și 'n strigări iregulare
Vechiul cântec mai străbate, cum în nopți izvorul sare.
P'ici, pe colo mai străbate, câte-o rază mai curată
Dintr'un *Carmen Saeculare* ce-l visai și eu odată.
Altfel șuieră și strigă, scapără și rupt răsună,
Se împing tumultuoase și sălbatece pe strună,
Și în gându-mi trece vântul, capul arde pustiit,
Aspru, rece sună cântul cel etern neisprăvit...
Unde-s șirurile clare din viața-mi să le spun?
Ah! organele-s sfărmate și maestrul e nebun!

(M. Eminescu, *Scrisoarea IV*, în M. Eminescu, *Poezii. Proză literară*, I, Ediție de P. Creția, Cartea Românească, București, 1978, pp. 114-118)